

Sipoon lukioden pedagogisen tuen käsikirja

Sisällys

1	Johdanto	3
1.1	Opiskelun tuen järjestäminen Sipoon lukioissa.....	3
1.2	Opiskelun tuen vuosikello	4
2	Tuen tarpeen arviointi ja suunnittelu.....	4
2.1	Tiedonsiirto nivelvaiheissa	5
2.2	Kartoitukset	5
2.3	Opiskelusuunnitelma ja tuen kirjaaminen.....	5
3	Tarjottavat tukitoimet	6
3.1	Tukiopetus	6
3.2	Opiskelun eriyttäminen	6
3.3	Erityisopetus	7
3.4	Opintoajan pidentäminen	7
3.5	Avustajapalvelut ja apuvälineet	8
3.6	Tukea tarvitsevan opiskelijan arviointi	8
3.7	Osittain tai kokonaan muualla kuin koulussa tapahtuva opiskelu	8
3.8	Oppiaineen suorittamisesta vapauttaminen.....	8
4	Ylioppilaskokeiden erityisjärjestelyt	8
5	Kun opinnot eivät etene	9
5.1	Toimintamalli opintojen seurannasta	9
5.2	Jos opiskelijaa ei tavoiteta.....	10
5.3	Oppivelvollisen opintojen keskeytyminen määräajaksi	10
5.4	Oppivelvollisuuden keskeyttäminen toistaiseksi.....	10
5.5	Siirtyminen toiseen oppilaitokseen	10
6	Oppimisen tukeen liittyvä tiedonsiirto oppilaitosten välillä	11
6.1	Yhteistyö nivelvaiheissa (perusopetus/tuva -> lukio, lukio -> ammatillinen opetus/tuva).....	11
6.2	Opiskelijaa koskevan tiedon siirto	11
7	Opiskeluhuollon osuus oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisessä	12
7.1	Oppimisen tuki ja opiskeluhoolto (LOPS + oh-suunnitelma).....	12
7.2	Yksilökohtainen opiskeluhoolto (LOPS + oh-suunnitelma).....	12
7.3	Konsultaatio ja ammattilaisten keskustelu	13
8	Tuen käsikirjan päivittäminen	14

1 Johdanto

Tämä on Sipoon kunnan lukiokoulutuksen opas lukiossa tarjottavien tukitoimien ja erityisjärjestelyiden organisoinnista ja työnjaosta. Oppaan tekemisen motivaationa on syksyllä 2021 toiselle asteelle laajentunut oppivelvollisuus sekä uuden lukiolain mukanaan tuoma velvoite erityisopetuspalveluiden järjestämiseen lukiossa. Tämän oppaan tuottamiseen on saatu valtion hankerahoitusta.

Ajatuksena on tuoda käytännöt näkyväksi. Käsikirjaan on koottu ne toimet ja käytännöt, joihin opiskelijalla on oikeus ja opettajalla velvollisuus. Kirjan on tarkoitus toimia oppaana sekä henkilökunnalle, opiskelijoille että huoltajille.

Erytynen tuki ja sen järjestäminen perustuu lukiolakiin ja lukion opetussuunnitelman perusteisiin. Oppimisen tuki lukiossa järjestetään opetushenkilöstön ja opiskeluhuoltohenkilöstön yhteistyönä, ja se voi merkitä yhteisöllisiä ja opiskeluympäristöön liittyviä ratkaisuja ja opiskelijan henkilökohtaisiin tarpeisiin vastaamista. Opiskelijaa voidaan tukea esimerkiksi erityisopettajan konsultoinneilla, opetuksen eriyttämisellä, tukiopetuksella, opinto-ohjauksen keinoin ja ryhmänohjaajan tuella.

Lukiossa työskentelee erityisopettaja, joka koordinoi erityisen tuen tarpeiden mukaisesti tuen järjestämistapoja ja erityisjärjestelyiden hakemista ylioppilastutkintolautakunnalta ylioppilaskokeita varten. Erytisopetus lukiossa voi olla esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista ja opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan.

1.1 Opiskelun tuen järjestäminen Sipoon lukioissa

Sipoossa oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijan tuen tarve. Tuen tavoitteena on varhainen tunnistaminen ja oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien vaikeuksien ennaltaehkäisy. Opiskelijalla on oikeus saada riittävää tukea heti, kun tuen tarve huomataan. Tuen tulee olla joustavaa ja suunnitelmallista, sitä annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin opiskelija sitä tarvitsee.

Oppimisen tuen tarkoituksena on mahdollistaa opiskelijoiden yhdenvertainen asema. Tuen tarpeita kartoitetaan jo heti opintojen alussa ja tilannetta seurataan opintojen edistyessä.

Roolijako tuen järjestämisessä:

- Ryhmänohjaaja: toimii yhteyshenkilönä kotiin päin. Seuraa poissaoloja ja opintojen edistymistä. Pitää ohjauskeskustelun opiskelijan kanssa
- Opinto-ohjaaja: auttaa opintojen suunnittelussa ja aikatauluttamisessa (opintojaksotarjotin). Järjestää ryhmäopetusta ja henkilökohtaisia ohjauskeskusteluja.
- Erytisopettaja: Koordinoi, suunnittelee, toteuttaa ja arvioi tukea sekä yksilö- että ryhmätasolla yhteistyössä aineenopettajien ja muiden toimijoiden kanssa. Kirjaa tukitoimet opiskelijan pyynnöstä oppimisen tuen lomakkeelle. Tekee tarvittaessa lukitestausta ja kirjoittaa erityisjärjestelyhakemuksia ylioppilastutkintolautakunnalle.
- Koulupsykologi ja kuraattori: osallistuvat tarvittaessa opiskeluhuoltoryhmien kokoonpanoihin
- Rehtori: Pitää tarvittaessa ohjauskeskusteluja opiskelijan ja huoltajan kanssa yhdessä ryhmänohjaajan kanssa.

1.2 Opiskelun tuen vuosikello

Elokuu	Tiedonsiirtopalaverit yläkoulujen kanssa (opo, erityisopettaja) Oppimiseen ja opiskelun järjestämiseen liittyvien lausuntojen ja peruskoulun pedagogisten asiakirjojen vastaanottaminen aloittavilta opiskelijoilta (erityisopettaja) Lukikartoitus kaikille ykkösille (erityisopettaja) Henkilökohtaisen opintosuunnitelman osa A. opiskelusuunnitelma ykköset (1. jaksossa, opo) Henkilökohtaisen opintosuunnitelman osa C. jatko-opinto- ja urasuunnitelma abit (1. jaksossa, opo)
Syyskuu (alkaen)	Yksilölliset lukitestit tarvittaessa (erityisopettaja) Henkilökohtainen opintosuunnitelma osa D. Oppimisen tuki tarvittaessa (erityisopettaja)
Lokakuu	Lausunnot tulevan kevään yo-kirjoitusten erityisjärjestelyjä varten (erityisopettaja) Henkilökohtainen opintosuunnitelma osa B. Ylioppilastutkintosuunnitelma kakkoset (opo)
Marraskuu	Erityisjärjestelyhakemukset YTL:n 30.11. mennessä
Joulukuu	
Tammikuu	
Helmikuu	Tarvittaessa toisen asteen yhteishakuun ohjaaminen (opo)
Maaliskuu	Lausunnot tulevan syksyn yo-kirjoitusten erityisjärjestelyjä varten (erityisopettaja)
Huhtikuu	Henkilökohtaisen opintosuunnitelman osa B. ylioppilastutkintosuunnitelma (alustava) ykköset (opo) Erityisjärjestelyhakemukset YTL:n 30.4. mennessä
Toukokuu	Tuen arviointi (D-lomake)
Kesäkuu	
Heinäkuu	

2 Tuen tarpeen arviointi ja suunnittelu

Opetushenkilöstö arvioi tuen tarvetta yhdessä opiskelijan ja huoltajien kanssa ja tarvittaessa mukaan pyydetään opiskeluhuollon työntekijöitä. Tukitoimia suunnitellaan ja niiden riittävyttä ja vaikuttavuutta arvioidaan säännöllisesti moniammatillisena yhteistyönä.

2.1 Tiedonsiirto nivelvaiheissa

Lähtävä koulu tai oppilaitos vastaa lähtökohtaisesti tiedonsiirrosta, ja siellä tulisi tunnistaa mahdollinen tarve yksilölliselle siirtopalaverille. Jos tietoja ei kuitenkaan toimiteta, tai lukiossa havaitaan siirtopalaverin tarve, lukio voi olla aloitteellinen tietojen siirron osalta lähtävään kouluun tai oppilaitokseen. Tuen tarpeen ollessa suurempi, järjestetään yksilökohtainen siirtopalaveri.

Pedagogiset asiakirjat siirtyvät Wilman kautta Sipoon kunnan alueen peruskouluista suoraan lukioon.

2.2 Kartoitukset

Oppiaineiden sisällä voidaan tehdä diagnostisia lähtötasotestejä, esimerkiksi matematiikassa, äidinkielessä ja toisessa kotimaisessa kielessä.

Lukikartoitus tehdään kaikille ensimmäisen vuoden opiskelijoille syyslukukauden alussa. Lukion erityisopettaja voi lisäksi tehdä tarvittaessa yksilöllisen lukitestin opiskelijalle, jonka kohdalla on tarpeen selvittää lukemisen ja kirjoittamisen taitoja tarkemmin.

Lukion psykologi voi tutkia opiskelijan kognitiivisia taitoja psykologin tutkimuksen avulla, jos epäillään laajalaisempia oppimisen vaikeuksia. Psykologin tutkimuksissa arvioidaan mm. kielellisiä taitoja, hahmottamista, muistia, prosessointia ja tarkkaavaisuutta. Psykologi suunnittelee tutkimuksen sisällön yksilöllisesti taustatietojen perusteella.

Opiskelija voi myös itse olla aloitteellinen päästäkseen lukitestiin tai psykologin tutkimuksiin.

2.3 Opiskelusuunnitelma ja tuen kirjaaminen

Kun opiskelija tarvitsee erityisopetusta tai muuta opiskelun tukea, kirjataan suunniteltu tuki opiskelijan pyynnöstä Wilmaan ”Henkilökohtainen opintosuunnitelma - Oppimisen tuki” -asiakirjaan. Asiakirjaan kirjataan opiskelijan tuen tarpeet, hänen vahvuutensa, sekä suunnitellut tukitoimet. Asiakirjaa päivitetään tarvittaessa ja arvioidaan yhdessä opiskelijan kanssa vuosittain.

Asiakirjan luomisesta vastaa erityisopettaja, joka kirjaa havaitut tuen tarpeet, sekä tukitoimet, jotka suunnitellaan yhdessä opiskelijan ja opettajien kanssa. Aineenopettajat kirjaavat omassa aineessaan käytetyt tuen muodot Wilmaan ”tuki” -välilehdelle, ”toimenpiteet” osioon. Mikäli opiskelija tarvitsee ylioppilaskirjoituksiin erityisjärjestelyjä, esimerkiksi lisäaika kokeissa tai pienryhmätilan, on tukitoimien käyttäminen jo lukioaikana, sekä niiden dokumentointi opintosuunnitelmaan keskeisessä roolissa erityisjärjestelyjä myönnettäessä.

Alla opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma kokonaisuudessaan.

Opintosuunnitelman osa	Milloin tehdään	Mistä suunnitelma löytyy	Miten seurataan
A. Opiskelusuunnitelma	1. vuonna elokuussa alustava suunnitelma, 1. vuonna huhtikuuhin tarkennetaan	Wilman lomakkeet A. Opiskelusuunnitelma	Ryhmänohjaajan tapaaminen tammikuun

B. Ylioppilastutkinto-suunnitelma	1. vuonna alustava suunnitelma huhti-toukokuu, 2. vuonna tarkennetaan	Wilman lomakkeet B. Ylioppilastutkinto-suunnitelma	2. vuonna ohjauskeskustelu opinto-ohjaajan kanssa lokatammikuu
C. Jatko-opinto- ja urasuunnitelma	3. vuonna syksyllä	Wilman lomakkeet C. Jatko-opinto- ja urasuunnitelma	3. vuonna ohjauskeskustelu opinto-ohjaajan kanssa 1-3. jaksojen aikana
D. Oppimisen tuki Stöd för lärandet	Opintojen alussa tai kun tuen tarve ilmenee Aineenopettaja kirjaa tarjotessaan tukitoimia	Wilman tuki-lomakkeet. Muut asiakirjat. D. Henkilökohtainen opintosuunnitelma – Oppimisen tuki Wilman tuki-lomakkeet. Toimenpiteet. D. Toteutetut tukitoimet lukiossa	Erityisopettajan kanssa lukuvuosittain tai tarpeen mukaan. Erityisopettaja lisää aineenopettajan tarjoaman tuen henkilökohtaisen opintosuunnitelman D-osaan.

3 Tarjottavat tukitoimet

Sipoossa oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen lähtökohtana on opiskelijan tuen tarve. Tuen tavoitteena on varhainen tunnistaminen ja oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvien vaikeuksien ennaltaehkäisy. Opiskelijalla on oikeus saada riittävää tukea heti, kun tuen tarve huomataan. Tuen tulee olla joustavaa ja suunnitelmallista, sitä annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin opiskelija sitä tarvitsee.

3.1 Tukiopetus

Opiskelijalle voidaan antaa tukiopetusta hänen sitä tarvitessaan. Pääsääntöisesti tukiopetusta antaa aineenopettaja. Tukiopetus keskittyy ainesisältöjen vahvistamiseen. Opiskelija pyytää tukiopetusta itse suoraan aineenopettajalta ja tarvittaessa voidaan konsultoida erityisopettajaa. Aineenopettaja voi myös aktiivisesti suositella tukiopetusta opiskelijalle. Tukiopetus suunnitellaan opiskelijan tarpeen mukaiseksi ja annettu tuki kirjataan Wilmaan.

3.2 Opiskelun eriyttäminen

Opetusta voidaan eriyttää missä tahansa opetustilanteessa ylös- tai alaspäin opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Opintojakson arviointiperusteet ovat kaikille kuitenkin samat. Opetuksen eriyttämisellä voidaan

esimerkiksi tavoitella tietyn minimiosaamistason saavuttamista, jotta opintojaksosta olisi mahdollista saavuttaa hyväksytty arvosana.

Eriyttämiskeinoja on runsaasti erilaisia. Valitun eriyttämiskeinon olisi hyvä vastata oppilaan kokemaan haasteeseen. Oppimisen haasteiden taustalla voi olla lukemisen ja kirjoittamisen vaikeutta, toiminnanohjauksen haasteita, keskittymisen ja tarkkaavaisuuden haasteita, mielenterveyden haasteita, sairauksien ja vammojen vaikutusta oppimiseen.

Eriyttämiskeinona voi olla muun muassa:

- äänikirjat ja/tai paperiset materiaalit
- selkokieliset tehtävänannot
- suulliset tehtävänannot
- visuaalisten tai auditiivisten aistiärsykkeiden rajoittaminen opetustilanteessa (esim. korvatulppien käyttö tai valaistuksen säätäminen)
- liikkeen salliminen
- oppimista tukeva istumapaikka
- opiskelutahdin rytmittäminen ja tuntien jaksottaminen
- mahdollisuus osoittaa osaamista vaihtoehtoisilla tavoilla

3.3 Erityisopetus

Erityisopetuksesta vastaa lukion erityisopettaja, mutta lähtökohtana on aina yhteistyö muiden opettajien kanssa. Erityisopetus tukee lukion aineenopetusta ja sitä toteutetaan joustavasti yhteisopettajuutena, ryhmämuotoisena opetuksena tai yksilötukena opiskelijan tarpeiden mukaisesti. Erityisopetus voi olla esimerkiksi opiskelutaitojen opettamista tai opiskelijan ohjaamista käyttämään omia vahvuuksiaan oppimisessa. Erityisopettaja voi tukea opiskelijaa omaksumaansa itsenäisen työskentelyn vaatimia taitoja, auttaa motivaatio-ongelmissa ja opastaa opiskelijaa oman toiminnanohjauksen kehittämiseen lukio-opintojen asettamien vaatimusten mukaiseksi. Erityisopetuksen tarvetta arvioidaan opintojen alussa sekä säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä opiskelijan henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan.

3.4 Opintoajan pidentäminen

Opiskelija voi opiskella lukiossa korkeintaan 4 vuotta ilman erillistä lupaa. Lisäksi opiskelija laatii yhdessä opinto-ohjaajan kanssa opiskelusuunnitelman ja sitä päivitetään säännöllisesti opintojen aikana. Mikäli opiskelusuunnitelma laaditaan pidemmäksi ajaksi kuin kolmeksi vuodeksi, tulee asiasta sopia opinto-ohjaajan kanssa. Opiskelujen lasketaan edistyvän oppivelvollisuuslain mukaan niin kauan, kuin opiskelija opiskelee oman opiskelusuunnitelmansa mukaisesti.

Opiskelijalla on oikeus saada lisää aikaa viides vuosi opintojen suorittamiseen sairauden, vamman tai muun erityisen syyn vuoksi. (Lukiolaki 23 §). Syitä opiskeluajan pidentämiseen voivat olla esimerkiksi vaativa harrastus, lukivaikeus tai muut haasteet opinnoissa tai opiskelijan hyvinvoinnissa.

3.5 Avustajapalvelut ja apuvälineet

Tukipalveluista ja apuvälineistä vastaa opiskelijan hyvinvointialue ja/tai Kela. Opiskelijalla on oikeus käyttää oman hyvinvointialueensa hänelle tarjoamaa henkilökohtaista avustajaa ja apuvälineitä.

3.6 Tukea tarvitsevan opiskelijan arviointi

Eriyttäminen tai muut tukitoimet eivät vaikuta arviointiin. Arvosanan antamisperusteet ovat kaikille samat. Arvosanan antamisessa voidaan kuitenkin hyödyntää tukitoimien yhteydessä saatuja monipuolisia näyttöjä osaamisesta. Koetilanteissa tarjotaan ja kokeillaan erityisjärjestelyitä jo lukio-opintojen aikana (katso linkki ”Erityisjärjestelyt ylioppilaskokeisiin”)

3.7 Osittain tai kokonaan muualla kuin koulussa tapahtuva opiskelu

(LOPS luku 5.2.2 itsenäinen suorittaminen, 5.2.5. osaamisen tunnustaminen ja opintojen hyväksilukeminen)

Lukiolain mukaan opiskelijalle voidaan hyväksilukea muualla suoritettuja opintoja. Opiskelija voi suorittaa opintojaan osin itsenäisesti tai suorittaa opintojaksoja kokonaan muussa oppilaitoksessa ja saada opintonsa hyväksiluettua osaksi lukio-opintojaan. Tämä tulee kysymykseen erityisesti silloin, jos kyseistä oppiainetta ei opeteta lukiossa (esim. suomi tai ruotsi toisena kielenä, harvinaiset uskonnot), tai jos opintojakson opiskelu ei onnistu kurssitarjottimen päällekkäisyyden vuoksi.

3.8 Oppiaineen suorittamisesta vapauttaminen

Opinnot voidaan lukiolain mukaan järjestää toisin kuin laissa muutoin sanotaan, jos lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaminen olisi opiskelijalle olosuhteet ja aiemmat opinnot huomioon ottaen joiltain osin kohtuutonta, tai jos se on perusteltua sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan liittyvästä syystä.

Käytännössä kyseeseen voi tulla vapauttaminen ruotsin kielen opiskelusta, jos opiskelijalla ei ole ennen lukiokoulutuksen alkua ruotsin kielen opintoja, tai liikunnan ja /tai kuvataiteen opiskelusta, jos se sairauden tai vamman vuoksi on perusteltua.

Jos opiskelija vapautetaan jonkin oppiaineen opiskelusta, tulee opiskelijan kuitenkin suorittaa lukiolaissa mainittu vähimmäismäärä opintoja (150 opintopistettä).

Päätöksen oppiaineesta vapauttamisesta tekee sivistysosaston toimintasäännön mukaan lukion rehtori.

4 Ylioppilaskokeiden erityisjärjestelyt

Ylioppilastutkinnossa huomioidaan lukemisen ja kirjoittamisen vaikeuden, sairauden, vamman, kuulovamman ja vieraskielisyyden aiheuttamat hankaluudet. Ajantasaiset ohjeet ylioppilastutkintoa varten löytyvät <https://www.ylioppilastutkinto.fi/maaraykset/erityisjarjestelyt>

Lukio-opinnoissa havaittu tuen tarve ja toteutuneet tukitoimet ovat keskeinen peruste ylioppilaskirjoitusten erityisjärjestelyiden tarvetta arvioitaessa. Tämä tarkoittaa, että tuen tarve tulisi tunnistaa ja erityisjärjestelyitä tarjota jo lukion kurssikokeissa, kun tarvetta siihen on. Mahdollisia erityisjärjestelyitä ylioppilaskirjoituksissa ovat:

- Lisäaika 2h
- Erillinen pienryhmätila / sermeillä eristetty tila tai yksilötila
- Hiljainen erillinen tila
- Lepäämiseen tarkoitettu tila
- Oikeus suurentaa kirjaisinkokoa ja käyttää suurempaa näyttöä
- Näkövammaisen apuvälineillä suoritettava koe
- Ääniaineistoltaan rajoitettu koe
- Avustajan käyttö
- Avustettu tulostus ja skannaus

Hakemus on toimitettava lautakuntaan viimeistään

- kevään tutkinnon osalta 30. marraskuuta ja
- syksyn tutkinnon osalta 30. huhtikuuta.

Erityisjärjestelyitä voidaan hakea määräajan umpeuduttuakin, mutta silloin ei voida taata, että järjestelyt pystytään toteuttamaan. Poikkeuksena tästä ovat äkillisesti ilmenevät erityisjärjestelytarpeet.

Lukivaikeuden takia tarvitaan koululta lukitestin tulokset, ja opettajien lausunnot kokelaan työskentelystä oppiaineissa. Sairauden tai vamman osalta tarvitaan lääkärinlausunto. Erityisen vaikeaa elämäntilannetta koskien tarvitaan lausunto, lisäksi mahdollinen lääketieteellistä diagnoosia koskeva lausunto. Vieraskielisen kokelaan kyseessä ollessa tarvitaan kahden opettajan arvio vieraskielisyyden vaikutuksesta kokelaan opintomenestykseen.

5 Kun opinnot eivät etene

Ryhmänohjaaja ja opinto-ohjaaja seuraavat opiskelijan opintopisteiden kertymistä. Jos opinnot eivät etene opiskelijan oman opiskelusuunnitelman mukaisesti, puututaan asiaan välittömästi. Puuttuminen on ensi sijassa opiskelijan kontaktoimista ja tilannekartoituksen tekemistä. Opiskelija ohjataan tarvittaessa erityisopettajan ja/tai opiskeluhuollon palveluihin.

5.1 Toimintamalli opintojen seurannasta

Jokaisen oppivelvollisen opiskelijan opintojen tulee edistyä opiskelijan oman opiskelusuunnitelman mukaisesti. Opiskelijan opiskelusuunnitelmaa voidaan muokata tarvittaessa hitaammaksi esimerkiksi sairauden estäessä täysipainoisen opiskelun. Lähtökohtaisesti opiskelusuunnitelma laaditaan 3; 3,5 tai 4 vuoden opiskeluaikataululle.

Ryhmänohjaaja tarkistaa jaksoittain edellisen jakson arviointien valmistuttua.

Jos opiskelijan opinnot eivät etene tavoitellulla nopeudella, pyritään opiskelija ensimmäisessä vaiheessa ohjaamaan tukitoimien pariin.

- Aineenopettajien kanssa ja tarvittaessa yhteistyössä opinto-ohjaajan ja erityisopettajan kanssa suunnitellaan ja kirjataan tukitoimet ja tarkistetaan tukitoimien riittävyys. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi
 - o Tukiopetus
 - o Lisääjän käyttö koetilanteessa
 - o Tekniset tukimateriaalit
 - o Opiskelutekniikan kartoitus erityisopettajan kanssa
 - o Kuraattori- ja psykologipalvelut
- Mikäli opinnot eivät tukitoimista huolimatta etene, ohjataan yhdessä opinto-ohjaajan kanssa opiskelijan hakeutumaan muuhun, opiskelijalle soveltuvampaan koulutukseen.

5.2 Jos opiskelijaa ei tavoiteta

Jos opiskelija ei tosiasiallisesti käy koulua, eikä saavu kouluun kontaktirytyksistä huolimatta, tulee 30 päivän kuluttua viimeisestä todistetusta kontaktista opiskelija kirjata eronneeksi lukiosta. Oppivelvollisesta opiskelijasta tehdään valvontailmoitus opiskelijan asuinkunnalle Valpas-palvelussa. Yli 18-vuotiaista oppilaitoksen on velvollisuus ilmoittaa opiskelijan kotikunnan etsivälle nuorisotyöntekijälle.

5.3 Oppivelvollisen opintojen keskeytyminen määräajaksi

Oppivelvollisen opinnot voidaan keskeyttää määräajaksi, jos keskeyttämisestä säädetyt perusteet täyttyvät. Perusteita ovat:

- Oppivelvollisuuden suorittamisen estävä pitkäaikainen sairaus tai vamma
- Äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa
- Tilapäinen ulkomailla oleskelu
- Muu elämäntilanteeseen liittyvä painava syy.

Tällöin opiskelijan oppivelvollisuuden keskeyttämisestä tehdään viranhaltijapäätös. Keskeytys pidentää opintojen maksuttomuusaikaa. Keskeytyspäätöksen tekee Sipoon sivistysosaston johtosäännön mukaan lukion rehtori opiskelijan hakemuksesta.

Keskeyttäminen tehdään aina ensisijaisesti määräaikaisena.

5.4 Oppivelvollisuuden keskeyttäminen toistaiseksi

Mikäli on selvää, että opintoja ei voida lähiaikoina missään olosuhteissa jatkaa, keskeytetään oppivelvollisuuden suorittaminen toistaiseksi. Keskeyttämisestä tehdään viranhaltijapäätös.

5.5 Siirtyminen toiseen oppilaitokseen

Mikäli opinnot eivät tukitoimista huolimatta etene, ohjataan yhdessä opinto-ohjaajan kanssa opiskelijan hakeutumaan muuhun, opiskelijalle soveltuvampaan koulutukseen.

Opiskelija jatkaa opiskelua lukiossa, kunnes hänelle myönnetään uusi koulupaikka. Erotodistus kirjoitetaan vasta, kun opiskelija on todistetusti aloittanut opinnot uudessa oppilaitoksessa. Uusi syntynyt opiskeluoikeus tulee olla luettavissa Valpas-järjestelmästä ennen erotodistuksen kirjoittamista.

6 Oppimisen tukeen liittyvä tiedonsiirto oppilaitosten välillä

6.1 Yhteistyö nivelvaiheissa (perusopetus/tuva -> lukio, lukio -> ammatillinen opetus/tuva)

Nivelvaiheyhteistyö tarkoittaa yhteistyötä vaiheessa, jossa oppilas/opiskelija siirtyy koulusta tai oppilaitoksesta toiseen. Oppivelvollisten osalta nivelvaiheyhteistyö tarkoittaa pedagogisten ja tarpeen mukaan myös opiskeluhuollollisten tietojen siirtoa. Tuva-opetuksessa olevien osalta nivelvaiheyhteistyö voi käynnistyä jo siinä vaiheessa, kun lukio-opintoja tavoitteleva opiskelija aloittaa opintojen suorittamisen lukiossa.

Kun opiskelija siirtyy perusopetuksesta tai tuva-opetuksesta lukioon, lähettävä koulu tai oppilaitos vastaa lähtökohtaisesti tiedonsiirrosta, ja siellä tulisi tunnistaa mahdollinen tarve yksilölliselle siirtopalaverille. Jos tietoja ei kuitenkaan toimiteta, tai lukiossa havaitaan siirtopalaverin tarve, lukio voi olla aloitteellinen tietojen siirron osalta lähettävään kouluun tai oppilaitokseen. Tuva-opetuksesta siirtyville järjestetään tarvittaessa yksilökohtainen siirtopalaveri, jos opiskelija on itse siihen suostuvainen.

Kun opiskelija siirtyy lukiosta ammatilliseen opetukseen tai tuva-opetukseen, lukio on aloitteellinen tiedon siirtämiseksi vastaanottavaan oppilaitokseen.

Jos opiskelijalla on tuen tarvetta, neuvotellaan hänen kanssaan yksilökohtaisen siirtopalaverin järjestämisestä. Jos opiskelijalla on ollut kontakti opiskeluhooltoon, kysytään opiskelijalta, toivooko hän opiskeluhoollon työntekijän/työntekijöiden osallistuvan palaveriin. Tuva-opetukseen siirtyville pyritään aina järjestämään yksilökohtainen siirtopalaveri, jos opiskelija on itse siihen suostuvainen.

6.2 Opiskelijaa koskevan tiedon siirto

Opiskelijan vaihtaessa koulua, tulee opetuksen järjestämisen kannalta välttämätön tieto ja pedagogiset asiakirjat aina siirtää viipymättä seuraavaan kouluun. Opetuksen järjestämistä koskevan välttämättömän tiedon siirtäminen koulusta/oppilaitoksesta toiseen on opetuksen järjestäjän velvollisuus, eikä siihen tarvita huoltajan suostumusta.

Jos alle 18-vuotias oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tämän lain, lukiolain (629/1998) tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) mukaisesti järjestämään opetukseen, toimintaan tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen tai koulutuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen tai koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä. (11.8.2017/533)

Opiskeluhuollollisen tiedon siirtämiseen tarvitaan aina opiskelijan tai huoltajan suostumus. Vain opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta tarpeelliset tiedot voidaan siirtää. Suositeltavaa on, että yksilökohtaiseen tiedonsiirtopalaveriin osallistuvat myös huoltaja ja/tai opiskelija, ja heidän kanssaan sovitaan, kenelle opiskeluhuollollista tietoa saa siirtää.

Jos opiskelija siirtyy toisen koulutuksen järjestäjän koulutukseen, aikaisemman koulutuksen järjestäjän on pyydettävä opiskelijan taikka, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumus siihen, että uudelle koulutuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhoollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoollon jatkuvuuden kannalta. (Oppilashuoltolaki 23§)

7 Opiskeluhuollon osuus oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisessä

Sipoon lukioilla on nimettynä kuraattori, psykologi ja terveydenhoitaja. Lisäksi erityisen vaativissa tilanteissa voidaan hyödyntää vastaavan kuraattorin ja mahdollisen johtavan koulupsykologin osaamista. Opiskeluhuollon työntekijät tekevät yhteistyötä kunnan lasten, nuorten ja perheiden palvelujen sekä erikoissairaanhoidon kanssa ja sopivat näiden toimijoiden kanssa työnjaosta.

Osa opiskelijoista tarvitsee sekä pedagogista että opiskeluhuollollista tukea. Lainsäädäntö erottaa toisistaan opiskeluhoitolaissa säädetyn yksilökohtaisen opiskeluhuollon ja koululainsäädännön kutakin koulutusastetta koskevan oppimisen tuen. Esimerkiksi perusopetuslaissa säädetään esiopetuksen kasvun ja oppimisen tuesta sekä perusopetuksen oppimisen ja koulunkäynnin tuesta. Toisin kuin yksilökohtainen opiskeluhoito, perusopetuslaissa säädetty pedagoginen tuki ei pohjaudu vapaaehtoisuuteen. Myös salassa pidettävien tietojen luovuttamista koskevat säännökset sekä luovutuksiin liittyvät suostumus- ja kirjaamiskäytännöt poikkeavat toisistaan opiskeluhoitolaissa ja koululainsäädännössä. Tuen muotoja voidaan käyttää rinnakkain, toisiaan täydentäen ja siten, että ne muodostavat opiskelijan näkökulmasta toimivan kokonaisuuden. Esimerkiksi perusopetuslaissa säädettyihin tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyvä moniammatillinen opiskeluhuollon ammattihenkilöiden konsultaatio on pedagogista tukea. (KUNTAINFO 13 a / 2015 Sosiaali- ja terveysministeriö)

7.1 Oppimisen tuki ja opiskeluhoito (LOPS + oh-suunnitelma)

Opiskelijalla on kaikissa tuen vaiheissa oikeus opiskeluhuollon palveluihin ja muuhun psykososiaaliseen tukeen.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiakirjoihin voidaan sisällyttää maininta, että oppilas on ohjattu hakeutumaan oppilashuollon palvelujen piiriin. Asiakirjoihin ei voi kirjata ohjaamisen syitä eikä palveluihin liittyviä toimenpiteitä. (OPH: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto)

Opiskeluhuollon työntekijät osallistuvat tarvittaessa ja opiskelijan kanssa sovitusti hänen pedagogisen tuen tarpeensa arviointiin ja tukitoimien suunnitteluun. Oppilashuollon työntekijöitä voidaan myös konsultoida, kun pedagogista tukea järjestetään ja toteutetaan.

Lukion psykologi voi tehdä kognitiivisen tutkimuksen harkintansa mukaan, jos opiskelijalla on merkittäviä vaikeuksia opinnoissaan tai muusta perustellusta syystä.

7.2 Yksilökohtainen opiskeluhoito (LOPS + oh-suunnitelma)

Yksilökohtaiseen oppilashuoltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Näillä voidaan täydentää oppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Esimerkiksi psykologin tutkimus tai kuraattorin tekemä sosiaalinen selvitys antaa lisää tietoa oppilaan kokonaistilanteesta ja hänen tarvitsemistaan tukipalveluista. (OPH: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto)

Jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi, että opiskelijan opiskeluvaikeuksien tai sosiaalisten tai psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi taikka poistamiseksi tarvitaan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 16 §)

Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, on hänelle annettava tieto yhteydenotosta. Opiskelijalle palvelujen käyttö on aina vapaaehtoista. Myös huoltajalle on annettava tieto yhteydenotosta, ellei opiskelija sitä pätevästi kiellä ottaen huomioon hänen ikänsä ja kehitystasonsa sekä asian laatu ja opiskelijan etu. (KUNTAINFO 13 a / 2015 Sosiaali- ja terveysministeriö)

Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen. Opiskelijan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella hänen asiansa käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhuollon yhteistyötahoja taikka opiskelijan läheisiä. Jos alaikäisellä tai muutoin vajaavaltaisella ei ikänsä tai kehitystasonsa vuoksi ole edellytyksiä arvioida itsenäisesti asian merkitystä, huoltaja tai muu laillinen edustaja voi antaa siihen suostumuksen hänen sijastaan. Opiskeluhoitoryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta ja ilmaista heille siinä tarkoituksessa salassa pidettäviä tietoja siten kuin viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 26 §:n 3 momentissa säädetään. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19§)

Opiskelijoiden tukemiseksi voidaan koota opiskelijan kanssa sovitusti ja luvalla monialainen asiantuntijaryhmä. Ryhmä tekee yhteistyötä opiskelijan opintojen tukemiseksi. Opintojen aikaisten tukitoimien suunnittelua ja opiskelusuunnitelman päivytystä voidaan tehdä yhteistyössä. Opiskelun tuen asiakirjoihin voidaan sisällyttää maininta, että opiskelija on ohjattu opiskeluhoollon palveluiden piiriin. Asiakirjoihin ei voida kirjata ohjaamisen syitä eikä palveluihin liittyviä toimenpiteitä. (OPH: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto)

Monialaisen asiantuntijaryhmän (lyhenne MAA-ryhmä) kutsuu koolle se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja, joka on tarpeen havainnut. Myös opiskelija tai huoltaja voivat pyytää ryhmän kokoamista. Ryhmän kokoaminen on tarpeen, jos opiskelijan tilanteen selvittely ja hoitaminen vaatii eri ammattiryhmien yhteistyötä. Tapauskohtaisesti kootun ryhmän tehtävänä on selvittää ao. opiskelijan opiskeluhoollon palveluiden tarve, suunnitella tarvittavat palvelut ja seurata sovitujen toimenpiteiden vaikutusta. Opiskelija ja tilanteen mukaan myös huoltajat osallistuvat lähtökohtaisesti aina monialaisen asiantuntijaryhmän kokouksiin. MAA-ryhmän työskentelystä kertyvät tiedot kirjataan opiskeluhoollon kertomukseen, johon kirjataan myös mahdollinen tietojen luovuttaminen ja sen peruste. Tiedot ovat salassa pidettäviä. Ryhmänohjaaja tai opinto-ohjaaja kirjaa sovitut pedagogiset tukitoimenpiteet opiskelijan opiskelusuunnitelmaan.

7.3 Konsultaatio ja ammattilaisten keskustelu

Opiskelijan hyvinvointiin liittyvissä kysymyksissä opettajat voivat konsultoida opiskeluhoollon työntekijöitä. Näin varmistetaan, että tukea tarvitsevat opiskelijat pääsevät kuraattorin, psykologin tai opiskeluterveydenhuollon palveluihin ja että opettajat saavat tukea omaan työhönsä. Jos konsultaatiota pyydetään nimeltä mainitun opiskelijan tilanteeseen, tarvitaan opiskelijan tai huoltajan suostumus. Annettu konsultaatio kirjataan opiskeluhoollon asiakasrekisteriin.

Opettaja saa keskustella oppilaan asiasta muiden opettajien tai niiden asiantuntijoiden kanssa, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai antaminen liittyy. Keskustelu rajautuu tietoihin, jotka ovat tarpeellisia opetuksen tai tuen suunnittelussa ja käytännön toteuttamisessa. Keskustelun tarkoituksena on varmistaa, että oppilas saa oikea-aikaista ja riittävää tukea. Opettaja voi työnsä tueksi tarvita esimerkiksi erityisopettajan tai koulupsykologin antamaa konsultaatiota. Laki ei edellytä edellä kuvatun keskustelun kirjaamista asiakirjoihin, mutta joskus henkilökohtaisten muistiinpanojen laatiminen on tarpeen. Jos jokin myöhempi toimenpide tai päätös pohjautuu asiantuntijan näkemykseen, tulee se kuitenkin kirjata. Muistiinpanoja ei arkistoida, vaan ne hävitetään, kun niitä ei enää tarvita.

Koulun henkilöstö on vaitiolovelvollinen tiedoista, jotka he työssään saavat oppilaasta ja perheestä. Henkilöstö ei saa ilmaista näitä tietoja sivullisille. Sivullisia ovat koulun ulkopuolisten toimijoiden lisäksi ne koulun henkilöstöön kuuluvat, jotka eivät työskentele oppilaan kanssa. Vaitiolovelvollisuus säilyy myös sen jälkeen, kun palvelussuhde on päättynyt. (OPH: Oppimisen ja koulunkäynnin tuki ja oppilashuolto)

8 Tuen käsikirjan päivittäminen

Tämän käsikirjan sisältö käydään läpi kerran vuodessa Lukiokoulutuksen ohjausryhmässä ja sisältöä päivitetään aina tarvittaessa sekä lainsäädännön muuttuessa.